

Największy polski program zatwierdzony przez Komisję Europejską

5 grudnia 2007 r. komisarz ds. polityki regionalnej Danuta Hübner podpisała decyzję Komisji Europejskiej przyjmującą do realizacji Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007–2013. To zwieńczenie wielomiesięcznych prac nad przygotowaniem największego historii Unii Europejskiej programu. Wielkość środków unijnych zaangażowanych w realizację programu wynosi prawie 28 miliardów euro. Budżet całego programu łącznie z wkładem krajowym to 37,6 miliardów euro.

Cel Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

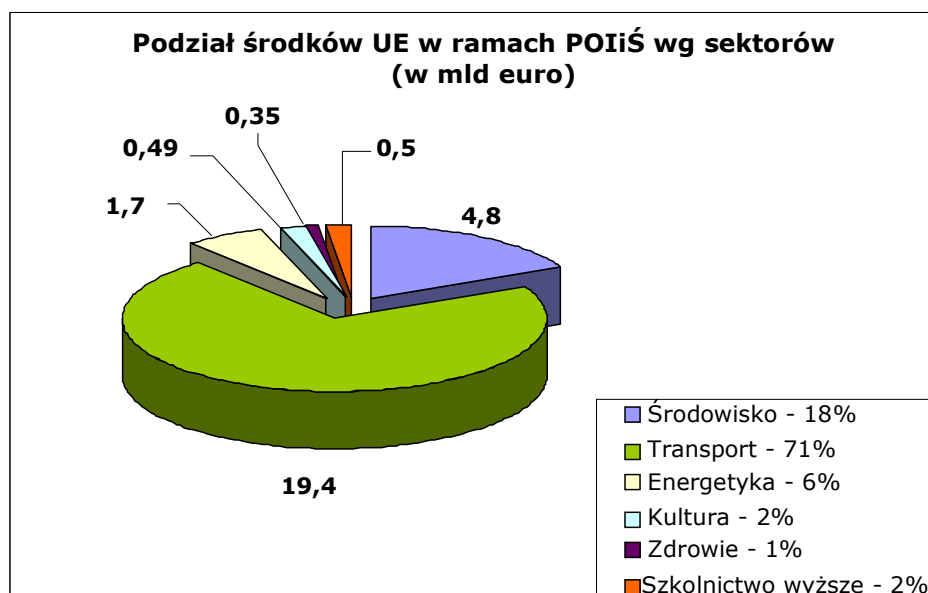
Celem programu jest poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Program zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO), zatwierdzonymi w dniu 7 maja 2007 r. przez Komisję Europejską, stanowi jeden z programów operacyjnych będących podstawowym narzędziem do osiągnięcia założonych w nich celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko jest również ważnym instrumentem realizacji odnowionej Strategii Lizbońskiej, a wydatki na cele priorytetowe UE stanowią w ramach programu 66,23 proc. całości wydatków ze środków unijnych.**

Obecny kształt programu

Łączna wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 wyniesie **37,6 mld euro**, z czego wkład unijny wynosić będzie 27,9 mld euro, zaś wkład krajowy – 9,7 mln euro.

Podział środków UE dostępnych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko pomiędzy poszczególne sektory przedstawia się następująco:

- środowisko – 4,8 mld euro;
- transport – 19,4 mld euro;
- energetyka – 1,7 mld euro;
- kultura – 0,49 mld euro;
- zdrowie – 0,35 mld euro;
- szkolnictwo wyższe – 0,5 mld euro.

Dodatkowo w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko przewidziane zostały środki na pomoc techniczną (w sumie 581,3 mln euro).

W ramach programu realizowanych będzie 15 priorytetów:

1. Gospodarka wodno-ściekowa – 3 275,2 mln euro (w tym 2 783,9 mln euro z FS);
2. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi – 1,430,3 mln euro (w tym 1,215,7 mln euro z FS);
3. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska – 655,0 mln euro (w tym 556,8 mln euro z FS);
4. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska – 667,0 mln euro (w tym 200,0 mln euro z EFRR);
5. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych – 105,6 mln euro (w tym 89,9 mln euro z EFRR);
6. Drogowa i lotnicza sieć TEN-T – 10 548,3 mln euro (w tym 8 802,4 mln euro z FS);
7. Transport przyjazny środowisku – 12 062,0 mln euro (w tym 7 676,0 mln euro z FS);
8. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe – 3 465,3 mln euro (w tym 2 945,5 mln euro z EFRR);
9. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna – 1 403,0 mln euro (w tym 748,0 mln euro z FS);
10. Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii – 1 693,2 mln euro (w tym 974,3 mln euro z EFRR);
11. Kultura i dziedzictwo kulturowe – 576,4 mln euro (w tym 490,0 mln euro z EFRR);
12. Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia – 411,8 mln euro (w tym 350,0 mln euro z EFRR);
13. Infrastruktura szkolnictwa wyższego – 588,2 mln euro (w tym 500,0 mln euro z EFRR);
14. Pomoc techniczna - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – 220,9 mln euro (w tym 187,8 mln euro z EFRR);
15. Pomoc techniczna - Fundusz Spójności – 462,9 mln euro (w tym 393,5 mln euro z FS).

Instytucjami odpowiedzialnymi za wdrażanie poszczególnych priorytetów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (Instytucjami Pośredniczącymi) są:

- Ministerstwo Środowiska (priorytety I-V);
- Ministerstwo Infrastruktury (priorytety VI-VIII);
- Ministerstwo Gospodarki (priorytety IX-X);
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (priorytet XI);
- Ministerstwo Zdrowia (priorytet XII);
- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (priorytet XIII).

Jak przygotowano Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko?

Prace nad Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko rozpoczęły się w styczniu 2006 roku. Powołane w tym celu międzyresortowe grupy robocze opracowywały cele i założenia w poszczególnych obszarach wsparcia Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności. W wyniku rekomendacji grup roboczych Ministerstwo Rozwoju Regionalnego przygotowało tekst programu, który 1 sierpnia 2006 roku otrzymał akceptację Rady Ministrów i został skierowany do konsultacji społecznych.

Szeroko zakrojone konsultacje społeczne Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko rozpoczęły się we wrześniu 2006 roku, a zakończyły się w październiku 2006 roku. W trakcie tego procesu konsultowany był także projekt prognozy oddziaływania Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na środowisko. Przeprowadzono również ewaluację zewnętrzną projektu programu operacyjnego badając m.in. stopień w jakim program odpowiada na realne problemy społeczno – gospodarcze oraz spójność zewnętrzną (inne dokumenty i strategię), jak i wewnętrzną programu.

W wyniku tych konsultacji i ewaluacji uwzględniono wiele postulatów i propozycji środowisk społecznych i gospodarczych, samorządów województw, a także partnerów społeczno – gospodarczych.

29 listopada 2006 roku zmodyfikowany Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko został przyjęty przez Radę Ministrów i w takim kształcie został przekazany w celu negocjacji do Komisji Europejskiej.

Jak były prowadzone negocjacje?

Negocjacje Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko trwały od maja do września 2007 r. Ze strony Komisji Europejskiej negocjacje prowadziła Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej, ale swoje opinie i uwagi do programu mogły składać również inne dyrekcje w ramach tzw. „konsultacji międzyresortowych”. Strona polska była reprezentowana przez przedstawicieli Ministerstw: Środowiska, Transportu, Gospodarki Morskiej, Gospodarki, Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Zdrowia, Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz innych instytucji, które były zaangażowane w proces przygotowania Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. W ramach negocjacji odbyły się dwie formalne rundy negocjacyjne, na których strony prezentowały swoje stanowiska oraz szereg spotkań o charakterze technicznym, podczas których wyjaśniano rozbieżności stanowisk i starano się wypracować rozwiązania kompromisowe.

Jakie zmiany nastąpiły?

W wyniku negocjacji do programu, w stosunku do wersji przyjętej przez Radę Ministrów w listopadzie 2006 roku, wprowadzone zostały następujące zmiany:

- zwiększono wysokość środków unijnych dla programu oraz zmieniono podział środków unijnych dla poszczególnych priorytetów (I, II, III, VI, VII, IX, XV);
- zlikwidowano priorytet XVII *Konkurencyjność regionów* a środki finansowe przewidziane dla tego priorytetu zostały przeniesione do 4 regionalnych programów operacyjnych dla województw, dla których wybór algorytmu podziału środków unijnych na lata 2007-2013 był najbardziej niekorzystny, tj. łódzkiego małopolskiego, śląskiego i wielkopolskiego;
- zlikwidowano priorytet IX *Infrastruktura drogowa w Polsce wschodniej* i włączono jego zakres do priorytetu VI *Drogowa i lotnicza sieć TEN-T*;
- rozszerzono zakres inwestycji kolejowych o kolejny odcinek priorytetowej inwestycji z punktu widzenia europejskiego "Rail Baltica", tj. odcinek Suwałki-Trakiszki-granica z Litwą;
- przesunięto inwestycje z zakresu rozwoju przemysłu dla OZE z priorytetu *Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku* do priorytetu *Bezpieczeństwo energetyczne*, jednakże bez realokacji środków finansowych. Ta zmiana pociągnęła za sobą także zmianę nazw obu priorytetów na: *Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna* oraz *Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii*;
- doprecyzowano zapisy dotyczące szkolnictwa wyższego wskazując, iż tylko najlepsze uczelnie będą mogły ubiegać się o środki w ramach programu;
- doprecyzowano zasady kwalifikowalności w zakresie pomocy technicznej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko z uwagi na fakt, iż będzie ona

finansowana z dwóch różnych funduszy, tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Funduszu Spójności.

Decyzja Komisji Europejskiej i co dalej?

Formalne wydanie decyzji Komisji Europejskiej przyjmującej Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko oznacza, że dokonane przez polską stronę strategiczne wybory w odniesieniu do obszarów i rodzajów wsparcia spotkały się z aprobatą Komisji Europejskiej. Za duży sukces negocjacyjny należy uznać fakt, że zakres zmian w programie jest stosunkowo niewielki, zaś modyfikacje te mają głównie charakter techniczny i pozwolą na bardziej efektywne adresowanie wsparcia i sprawniejsze wydatkowanie środków.

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego równoległe do negocjacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko prowadzi intensywne prace nad przygotowaniem wszystkich niezbędnych instrumentów do rozpoczęcia wdrażania programu. Trwają końcowe prace nad **Szczegółowym opisem priorytetów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko** – dokumentem precyzującym formę i tryb osiągania celów w wytyczonych w programie. Obowiązują już **wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego** w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz w zakresie kontroli realizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego stworzyło również formalny system instytucjonalny realizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko podpisując umowy bądź porozumienia z poszczególnymi instytucjami, którym powierzone zostaną zadania w zakresie realizacji programu.

25 lipca 2007 r. odbyło się pierwsze posiedzenie **Pre-Komitetu Monitorującego Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko**. Pre-Komitet jest instytucją powoływaną przed formalną decyzją Komisji Europejskiej przyjmującą program operacyjny, w celu przyśpieszenia prac nad realizacją programu. W wyniku decyzji Komisji Europejskiej przyjmującej Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko Pre-Komitet przekształcił się w **Komitet Monitorujący**, którego najważniejszym pierwszym zadaniem będzie przyjęcie kryteriów wyboru projektów. Po ich przyjęciu ogłoszone zostaną pierwsze nabory wniosków i będą mogły zostać podpisane pierwsze umowy o dofinansowanie, w tym także dla strategicznych inwestycji istotnych punktu widzenia organizacji EURO 2012. **Pierwsze posiedzenie Komitetu Monitorującego odbędzie się w styczniu 2008 r.**

Lista projektów kluczowych do Programu Infrastruktura i Środowisko

Indywidualne projekty kluczowe stanowią przedsięwzięcia inwestycyjne o strategicznym znaczeniu dla realizacji programu operacyjnego, których wdrożenie jest niezwykle istotne z punktu widzenia osiągnięcia zakładanych wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Są to przede wszystkim duże projekty infrastrukturalne, których proces przygotowania i wdrażania jest niezwykle skomplikowany, czasochłonny i kosztowny.

W stosunku do projektów znajdujących się na obowiązujących listach projektów indywidualnych do Programu Infrastruktura i Środowisko zachodzą obawy odnośnie ich strategicznego charakteru i spójności z programem operacyjnym, ponieważ listy projektów indywidualnych były tworzone w momencie braku zaakceptowanych przez Komitety Monitorujące kryteriów wyboru projektów. Dlatego lista projektów kluczowych do Programu Infrastruktura i Środowisko zostanie poddana weryfikacji pod kątem:

- zgodności z kryteriami strategicznymi określonymi w wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie jednolitego systemu zarządzania i monitoringu projektów, zgodnych z art. 28 ust. 1 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

- stopnia przygotowania inwestycji do realizacji. Projekty indywidualne nie mogą być zamrażarką pieniędzy unijnych, ale powinny stanowić mechanizm napędzający wykorzystanie europejskich funduszy

Jakie kryteria będą brane pod uwagę:

Kryteria podstawowe zgodne z Wytycznymi Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie jednolitego systemu zarządzania i monitoringu projektów, zgodnych z art. 28 ust. 1 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

1. Strategiczny charakter projektu,
2. Kwalifikowalność projektu oraz Beneficjenta,
3. Zgodność projektu z celami SRK, NSRO, programu operacyjnego oraz strategiami wojewódzkimi i strategiami sektorowymi,
4. Skala oddziaływania projektu (regionalna w RPO, ponadregionalna i krajowa w programach krajowych),
5. Stopień wpływu projektu na osiągnięcie wskaźników SRK, NSRO oraz programu operacyjnego,
6. Dostępność środków finansowych w ramach alokacji danego priorytetu programu operacyjnego.

Kryteria dodatkowe:

7. Powiązanie i komplementarność z innymi projektami, dążenie do zapewnienia efektów sieci (w tym z projektami finansowanymi z innych źródeł),
8. Ewentualne konsekwencje braku realizacji projektu,
9. Termin realizacji projektu,
10. Sprzyjanie wypełnieniu wymogów zasady „n+2”/”n+3”.

Inne kryteria zależne od sektora, np. infrastruktura:

1. Natężenie ruchu na odcinku planowanym do realizacji (obecne i prognozowane), wypadkowość (obecnie i możliwości poprawy),
2. Szacunkowe czasy przejazdu/szybkość połączeń na danym odcinku,
3. Przepustowość portów, dworców, przejść granicznych, etc.

Kryteria EURO 2012

1. Wypełnianie bezpośrednich zobowiązań Polski wobec UEFA,
2. Ekonomiczne i społeczne uzasadnienie dla funkcjonowania projektu również po zakończeniu EURO 2012 (w tym w oparciu o racjonalny rachunek ekonomiczny).